

Nr 261.

Av herr Arrhén, om utredning rörande särskilda organ för förmedling av utbud och efterfrågan på biträden i hushåll.

För familjer med barn, både i tätorter och på landsbygden, spelar hemhjälsfrågan en stor roll. Det är redan svårt, för att icke säga omöjligt, att mot rimlig kostnad erhålla hushållshjälp. Denna blir alltmera förbehållen familjer med höga inkomster. Inom den ekonomiska medelklassen börjar alltmera "hembiträdet" att tillhöra en gången tids begrepp. Dessvärre kan det också sägas, att möjligheten att erhålla korttidshjälp inom de flesta tätorter är ytterst begränsad. På landsbygden är den så gott som utesluten. Den tid är sedan åtskilliga år förbi, då det var möjligt för en jordbrukare att samtidigt med sin fru företaga en resa eller besöka bekanta. Gården kräver sitt, och då arbetskraft saknas, måste följderna härav dragas.

En situation av denna art måste i längden te sig alltmera olidlig. Det är redan ett över hela landet allmänt önskemål, att man på det ena eller andra sättet måtte finna utvägar för att neutralisera olägenheterna av den pågående utvecklingen. Åtskilliga möjligheter förtjäna att övervägas.

Befolkningsförskjutningarna och befolkningsminskningen framtvunga rationaliseringsåtgärder av olika slag. Även på detta område måste dylika tillgripas. I de större städerna fungerar redan, som bekant, ett system med s. k. till- och från -or, d. v. s. en arbetskraft, som, efter rekvisition från en central — i Stockholm arbetsförmedlingen — står till buds för utförande av husligt arbete under viss kortare tid. Lön betalas i regel per timme efter en på varje ort gällande taxa. En dylik metod innebär en rationalisering av hemhjälsproblemet. Den tillgängliga arbetskraften på området "ransoneras" ut på olika arbetsgivare. Resultatet blir otvetydigt att flera få nytta av den, än om var och en av de ambulerande hembiträdena varit bunden vid en enda familj.

Åtstramningen vad arbetskraften angår kommer under de närmaste åren ej att upphöra, tvärtom kommer den att ytterligare skärpas. Förlusten inom de kvinnogenerationer, som fram mot 1960 kunna komma i fråga, kommer att yttra sig i bl. a. ökade svårigheter att rekrytera de kretsar, ur vilka hemhjälp utgår. Det finnes alltså fog för den meningen att ej betrakta dagens företeelser på området som övergående.

De komma som missförhållande att bestå. Man bör så fort som möjligt söka mildra deras följdverkningar.

Nyligen har riksdagen antagit förslaget om en social hemhjälp. De hemvårdarinnor (hemsystrar), som därmed trädde i verksamhet, bliva säkerligen till utomordentligt stor nytta men äro mest avsedda för extrema tillfällen i individens och familjens liv, vid sjukdomsfall, barnsbörd o. s. v. För vardagslivet få de — det ligger i sakens natur — en mindre betydelse. Man kan icke heller gärna tänka sig, att en utvidgning av denna organisation låte sig göra för att bereda allmänheten tillfälle att taga deras tjänster i anspråk för de alldagliga göromålen. Ett dylikt system bleve för dyrbart och är ej heller av behov enligt de förutsättningar, under vilka hemvårdarinnorna skola arbeta. Här gäller det att få fram arbetskraft till hem, som äro villiga att betala en rimlig lön för utfört arbete.

En möjlighet synes vara att för tätorternas vidkommande organisera en central för dylik arbetskraft, förslagsvis sorterande under arbetsförmedlingarna. På landet finge man tänka sig ett visst samarbete med de socialt arbetande funktionärerna. Den förestånderska, som bleve behöfvig för att organisera centralen, fördela arbetet och bestrida gemensamma kostnader, kunde tänkas bliva avlönad av allmänna medel, stat, landsting och kommun, ungefär efter de grunder, som tillämpas vid hemvårdarinnornas avlöning. En viss procent av de vid centralen anställda hembiträdenas löneinkomster kunde tänkas som bidrag till centralens organisationskostnader och på detta sätt minska kommunandelen, då det gäller förestånderskans avlöning. Det är också möjligt, att en närmare undersökning av problemet skall visa, att den här omnämnda förestånderskan är överflödig, en möjlighet, som särskilt på landsbygden ter sig trolig, att det vore möjligt att få dennas funktion fylld på annat sätt. I så fall bleve systemet givetvis betydligt billigare. Det väsentliga är, att en central skapas, att verksamheten från denna sättes i gång, att överenskommelsen om löneavgifterna träffas o. s. v.

Var och en, som har intim kontakt med den nu unga eller medelålders generationen, har, särskilt inom familjerna, kunnat iakttaga de svårigheter, som i här berörda avseenden göra sig gällande. Hemhjälsfrågan — jämte de höga hyreskostnaderna, som omöjliggöra önskemålet om "familjebostad" — tillhör för dessa kategorier dagens centrala spörsmål. Blev den löst, vore ett stort steg taget mot ökad trivsel med liv och samhälle.

Det enskilda initiativet har här och var lett till att försök igångsatts för att på frivillighetens väg få ett grepp om den uppgift, som här föreligger. De torde ej leda till mera än sporadiska resultat. Behovet är allmänt och kräver en insats efter större och generella linjer. Statsmak-

terna ha härvidlag bättre möjlighet genom sin större överblick och befogenhet att organisatoriskt lägga till rätta samt att även, i mån av behov, ekonomiskt stödja och åvägabringa en lösning, en hyfsning av problemet, som nu ter sig mera skenbart än i verkligheten tilltrasslat. Säkert är, att en uppgift av denna art ligger i linje med tidens uppgifter, sedda i samband med befolkningsutvecklingen och det på grund därav uppkomna läget på här behandlade område.

Jag tillåter mig därför hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära en skyndsam utredning med förslag rörande särskilda organ för förmedling av utbud och efterfrågan på biträde i hushåll.

Stockholm den 23 januari 1944.

Erik Arrhén.